

མར་ ཁི་ སི

ཡུའེ་ མེ་ཏེ་མའེ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ

གོ་ཅི་དབུ་བརྟེན་ནས་ལོ་བདུན་འཁོར་བར་བྲན་གསོ་ཞུས་པ

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་

一九七六年五月廿五日

འཇམ་མིང་ཡངས་ཀི་འབྱོར་མེད་པ་ནམས་, མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཤིག!

མར་ ཁི་ སི

ཡུའེ་མེ་རྟེ་མཉེ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ

(1852 ལོའི་ཟླ་ 3 ཚེས་ 5 ལ)

གོ་ཅི་དབུ་བརྟེན་ནས་ལོ་བདུན་འཁོར་བར་བྲན་གསོ་བྱས་པ

མི་རིགས་དཔེ་ལྷན་ཁང

本书根据人民出版社1975年3月第1版北京第1次印刷
版本翻译出版。

དབ་འདི་ནི་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱད་ཁང་གི་ 1975 ལོའི་ཟླ་ 3 པའི་པར་གཞི་ 1
པའི་པོ་ཅིན་གི་པར་ཐངས་ 1 པོ་གཞིར་བཟུང་ཏེ་སྐྱར་ནས་སྐྱད་པ་ཡིན།

མར་ཁི་ མི

ཡུལ་ཁེ་ཏེ་མའེ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ

གོ་ཅི་དབུ་བརྟེན་ནས་ལོ་བདུན་འཁོར་བར་བྲན་གསོ་བྱས་པ

ཡུང་དབུང་མི་རིགས་སློབ་ཕྱ་ཆེན་མོའི་སྐད་ཡིག་ཆན་ཁག་

གི་བརྗོད་ཀྱིང་དམག་གསུམ་གི་སློབ་ཕྱ་བས་སྐྱར་པ

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱད་ཁང་གིས་སྐྱར་པ

1976 ལོའི་ཟླ་ 1 པོར་པར་གཞི་ 1 པོ་སྐྱལ་པ

1976 ལོའི་ཟླ་ 1 པོར་པོ་ཅིན་ལ་པར་ཐངས་ 1 པོ་བརྒྱབ་པ

དབ་རེར་སྐར་ 5

马 克 思
致 约·魏 德 迈
纪念国际成立七周年

(藏 文)

中央民族学院语文系工农兵学员翻译
民族出版社出版 新华书店发行
民族印刷厂印刷

开本：787×1092 毫米 1/32 印张：3/4

1976 年 1 月第 1 版

1976 年 1 月北京第 1 次印刷

书号：M1049(3)139 定价：0.05元

དཀར་ ཆག

- ཡུའེ་ཁྱེ་ཏི་མའེ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ (1852 ལོའི་ཟླ་3 ཚེས་5 ལ) 1
- གོ་ཅི་དབུ་བརྟེས་ནས་ལ་བདུན་ལོའི་བར་དུ་གསོ་ཞུས་པ 12

ཡུའེ་ཤེ་རྟེ་མའེ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེ①

ཏིའུ་ ཡུའེ

1852 ལོའི་ཟླ་ 3 ཚེས་ 5 ཏིན་ལུན་རུན་ལུའོ་རྟེ་

ལུས་རྟེ་ཞེན་ཁྲོམ་ལམ་གྱི་སྒྲོ་རྟགས་ 28 བ་ནས་

མཇའ་བརྟེ་དང་ལུན་པའི་ཤེ་ཤེ་ལགས་།

ངས་ནོར་སྒྲིན་ཤོར་མེད་དམ་བསམ་ནས་སེམས་ཁྲལ་བྱེད་གི་ཡོད།
གང་ཡིན་ཟེར་ན་? བྱེད་གིས་ད་པན་སྒྲུར་ཡོང་བའི་ཡི་གེ་དེ་ངས་གོ་ནོར་
ཐེབས་རྟེ། ཏི་ཆར་ངས་བཏང་བའི་ཡི་གེ་གཏིས་པོ་དེ་ག་ཤམ་གསལ་
གི་སྔོད་གནས་རྟེ། “ཆན་པོ་སེ་ཁྲོམ་ལམ་གྱི་སྒྲོ་རྟགས་ 7 པའི་《གསར་
བརྗེ》དོན་གཙོད་ཁང་གི་ཡིག་སྒྲམ་ཨང་ 1817 པ”ལ་བཏང་བའི་རྟེན་གིས་
རེད། སྤྱག་ཤི་རྒྱག་དགོས་པའི་“ཡིག་སྒྲམ་ཨང་ 1817 པ”དེས་རྟོག་པོ་དེ་
བཟོས་པ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་? བྱེད་གིས་སྒྲུར་ཡོང་བའི་ཡི་གེའི་ནང་

① ཡུའེ་ཤེ་ལུ་མེ་རྟེ་མའེ་(1818 ལོ་—1866 ལོའི་བར་)ནི་རྟེ་གོ་དང་མེ་གོའི་བརྒ་
པའི་ལས་འགལ་གི་རྟེར་བརྟེན་ཅན་ལུ་བྱུང་དང་། གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་པའི་མནའ་མཐུན་གི་
ཁྲངས་མེ། ཏི་གོའི་ 1848 ལོ་—1849 ལོའི་བར་གི་གསར་བརྗེར་བྱུགས་མཁན་། མར་ཁོ་
མེ་དང་ཞེན་གེ་སེའི་འཐབ་ཁྲལ་པཅས་རེད། ཏི་གོའི་གསར་བརྗེར་པམ་ཁྲ་བྱུང་རེས་། ཁྲང་
མེ་གོར་བུལ་འཁྲར་བྱེན་ནས་བཟུང་བ་མ་ཟད། མེ་གོར་མར་ཁོ་མེ་རིང་ལུགས་ཁྲུབ་བཟུགས་
བྱེད་པའི་མང་གཞི་ཅིག་ཡང་བཏིང་བ་རེད། —རྩ་མ་རྒྱག་པའི་མཆན་

“སྔད་གནས་རྟིང་པའི”སྐང་ལ་ཡིག་འབྲུ་དེ་དག་འབྲི་དགོས་ཟེ་བཤད་ཡོད་
 བཤད་, སྔད་གནས་དང་པོ་དེ་ཡིན་ནམ་སྔད་གནས་གཉིས་པ་དེ་ཡིན་གསལ་
 པོ་བཤད་མེད་པས་བྱས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ངས་ཡི་གེ་འདི་བྱེད་ལ་མ་
 འཁྱར་གོང་དུ་གནད་དོན་དེ་གསལ་པོ་ཡོང་བའི་རེ་བ་བྱེད་གི་ཡོད་, དེའི་
 རྒྱ་མཚན་ནི་ལྷག་པར་དུ་གཟུང་འཁོར་སྔན་མའི་གཟུང་པ་སངས་ཉིན་.....
 བཏང་བའི་ཡི་གེ་དེའི་ནང་ལ་ངའི་རྩ་མ་ཡིག་གི་ལེ་ཆན་ལྟ་བུ་འདྲ་བ་འདྲ་བ་
 པོ་དེ་ལྷག་ཡོད་པའི་རྒྱ་གཞི་རེད། ལེ་ཆན་དུག་པ་ཏེ་ལེ་ཆན་མཐའ་མ་
 དེ་གཟུང་འཁོར་འདིར་ངས་བྲིས་ཆར་བ་མི་འདུག། འོན་ཀྱང་, བྱེད་
 གི་ཆགས་པར་②སྐར་དུ་པར་སྐྱབ་བྱས་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་, ཐེངས་
 འདིར་རྩ་མ་ཡིག་དུས་ཤོག་བྲིས་མི་ཆར་བ་དེས་བྱེད་རང་གི་ལས་ཀར་སྐྱབ་....
 བྱེད་གི་མ་རེད་, གང་ཡིན་ཟེར་ན? བྱེད་གི་ལག་པར་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་
 ཆ་འདྲང་ངས་ཅིག་ཡོད་པའི་རྒྱ་གཞི་རེད།

བྱེད་གིས་ཏའེ་དབྱིན་ཆེན་ལ་དགག་པ་རྒྱག་པའི་རྩ་མ་ཡིག་དེ་ལག་པོ་
 ཞེ་དགས་བྲིས་འདུག་, རྒྱ་མཐའ་པ་ཅིག་ལ་ཡིན་ཀེ་སྐས་ང་ལ་སྐར་བ་དེ་བྱི་
 དགས་འདུག་; རྩ་མ་ཡིག་དེ་སྔོབས་པ་ལྟན་ཞིང་ཞིབ་ཆགས་པ་ཅིག་
 བྲིས་འདུག་པས་, ཟུང་འབྲེལ་བྱེད་སྐངས་མཁས་པོ་དེ་ནི་མིང་དོན་མཆུངས་
 པའི་རྩ་དེ་མེད་ཅིག་ལ་རྩ་མ་ཆག་པ་འདུག། ངས་རྩ་མ་ཡིག་དེ་ཨ་ཆུང་སེར་
 བསྐྱབ་པ་ཡིན་, ཁོས་བྱེད་ལ་སྔོད་རྒྱའི་ཡི་གེ་ཅིག་ཡི་གེ་འདི་དང་ཆབས་
 ཅིག་བཏང་ཡོད་, ཡི་གེ་དེ་ཆགས་པར་ཤོག་འགོད་རྩ་མ་ཡོད། ཆུང་སྐས་

① ཁ་མར་ཁི་སའི་གཞུང་རྩ་མ་ཡིག་ལྟར་《ལུ་དབྱི་པོ་ན་པའི་རྒྱགས་ཀྱི་ཆས་ 18 ཉིན》
 ལུ་ལྟ་བུ་ལ། — རྩ་མ་ཡིག་པའི་མཚན་

② 《གསར་བཞེ》。 — རྩ་མ་ཡིག་པའི་མཚན་

ཡིག་དེ་འབྲུག་པོ་ཞིང་གསལ་བྱིས་ཡོད་པའི་ཐོག, ཁ་ཤས་བསྐྱུས་བྱིས་ཡང་
 བྱས་འདུག, ངའི་སེམས་ལ་ཁྱིད་ནི་དབྱིན་གོའི་མི་འབྲུལ་མེད་ཅིག་མ་
 རེད་བསམ་གི་འདུག, དེར་རྟེན་ཁྱིད་གིས་མ་ཡིག་དང་སྐྱུར་ཡིག་གཉིས་ཀ་
 དུས་གཅིག་དུ་འགོད་བྱལ་བ་ཡོང་ཆེད, ངས་ངའི་བཟའ་ཆ្លས་གཙང་འབྲི་
 བྱས་པའི་བལྟས་མ་དེ་དང་རྟེ་ཡིག་གི་སྐྱུར་ཡིག་དེ་མ་ཡིག་དང་ཆབས་ཅིག་
 ཁྱིད་ལ་སྐྱར་བ་ཡིན། ཁྱིད་གིས་ད་དུང་རྒྱང་མིའི་ཡིག་འཇུག་ལ་གཤམ་
 གསལ་གི་སྐད་ཆ་དེ་ཆོ་བུར་དུ་བྱིས་ཆོག་གི་རེད། ཆའོ་གི་ཤུའུ་ཡི་
 ཡམ་ཏ་ཉི(སྐུ་ཞབས་ཏའེ་དབྱིན་ཆེན་ལ་བསྟོས་ནས་བཤད་ནའང་ཁོ་...
 མཁས་དབང་ཅིག་དུ་ཅིས་ཆོག་གི་རེད)ལ་ཆ་མཆོན་ནས་བཤད་ན, ཁོས་
 ཁོའི་《དམར་པོའི་སྐུ་མཐུན་ཏང་མི》ཟེར་བའི་ཆགས་པར་ཐོག་ང་ཆོའི་...
 དབྱིན་ཡིག་གི་སྐྱུར་ཡིག་《གུང་ཁན་ཏང་གི་བསྐྱེད་པ་གཏམ་》བཀོད་ཡོད་པ་མ་
 ཟད, ད་དུང་དེ་ནི་(the most revolutionary document ever
 given to the world)(“འཇམ་སྒྲིང་ཐོག་ཤུང་སྐྱུང་མེད་པའི་ཆེས་གསར་
 བརྒྱའི་ཡིག་ཆ་ཅིག”)རེད་ཟེར་བའི་བུར་མཆན་ཅིག་ཡང་བརྒྱལ་ཡོད་ཞིང་,
 ཁོའི་《དམར་པོ་གཙོའི་དབྱུང་གཏམ་》ཐོག་ལ་ཏའེ་དབྱིན་ཆེན་གིས་“སྐུ་ཤུང་...
 པའི་”སྒྲི་གྲོས་རྟེ་《ལའེ་དབྱིན་ཆགས་པར་གསར་པའི་དབྱུང་གཏམ་》སྐད་ལ་
 བཀོད་ཡོད་པའི་ངའི་བྱ་གོའི་གསར་བརྒྱའི་སྐྱར་གི་རྩ་མ་ཡིག་①དེའི་སྐྱུར་...
 ཡིག་བཀོད་ཡོད་པ་རེད; དེས་མ་ཆད་ཏ་ཉིས་ད་དུང་ལུའུ་དབྱི་པོ་ལང་
 སྐྱར་བཤད་པ་ཟེར་བའི་རྩ་མ་ཡིག་ཅིག་གི་ནང་ལ་གོང་གསལ་རྩ་མ་ཡིག་དེ་...
 དག་གྱུ་གོའི་དོན་ཁྱེན་ལ་“དགག་པ་དངོས་གནས་རྒྱག་ཡས”ཅིག་ལ་ཅིས་...

① ཁ་མར་ཁོ་མའི་གསུང་རྩ་མ་1848 ལོ་ནས་ 1850 ལོའི་བར་གི་བྱ་ལན་ཞིའི་གལ་
 རིམ་འཐབ་ཅོད།。——རྩ་མ་སྐྱེག་པའི་མཆན

ནས་ཁོའི་སྒྲིག་མཁན་ལ་རྒྱུད་བྱས་པ་རེད།² ཡིན་ནའང་, 5ཕྱིན་
 ཁོར་“ཐལ་སྒྱུད་པའི”སྐད་ཆ་དེ་ཁོ་ན་ལུང་དུ་འདེན་དགོས་གི་མེད་པ་རེད།
 གལ་སྲིད་དེ་ཕྱིན་གྱི་ཡོན་ཅིག་གིས་སྒྲོན་ཆེན་བྱེད་བསམ་ན་, ཁོ་པ་
 རྒྱར་དུ་འདེམ་བསྐྱེད་དགོས་གི་རེད། 5པེར་ན་ནོར་སྲིད་སྒྲོན་ཆེན་
 (Lord of the Exchequer)གི་འགན་གསུམ་ལུང་མཁན་ཉི་སེ་ལེ་
 ལེ་ནི་རྒྱར་དུ་འདེམ་བསྐྱེད་བྱས་པའི་སྒྲོན་ཆེན་ཅིག་རེད། ཁོ་པས་ཟླ་ 3
 ཆེས་ 1 ཉིན་ཁོ་པ་འདེམ་མཁན་སྤྱི་དམངས་ཚར་བྱིས་དོན་:

«We shall endeavour to terminate that *strife of classes* which of late years has exercised so pernicious an influence over the welfare of this kingdom» (“ང་ཚོས་
 རྩུས་བྱགས་གང་ཡོད་བཏོན་ནས་གྲལ་རིམ་འབབ་རྒྱུད་དེ་མཇུག་སྒྲིལ་གི་ཡིན་
 ཉི་ཆར་ལོ་གས་ནང་དེས་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་འདིའི་བདེ་སྲིད་ལ་གནོད་རྒྱུན་དེ་འབྲེལ་
 བའི་བྱགས་རྒྱན་ཅིག་བཏང་ཡོད་པ་རེད”)。

དེའི་སྐར་ལ་, ཟླ་ 3 ཆེས་ 2 ཉིན་གི་«ཐའེ་ལུང་ཉི་ཆགས་པར་»ཐོག་
 བསྟན་དོན་:

«If anything would ever divide classes in this country beyond reconciliation, and leave no chance of a just and honourable peace, it would be a tax on foreign corn» (“གལ་སྲིད་རྒྱལ་ཁབ་འདིའི་གྲལ་རིམ་ཁག་ཁ་ཕྱལ་ནས་རྒྱར་དུ་
 མཐུན་ཐབས་མེད་པ་ཅིག་བཟོ་བྱུང་པ་མ་ཟད་, མི་རྒྱལ་ཁབ་པོ་དང་གཞན་གྱི་དང་...
 གཟི་བཞིན་ལྡན་པའི་ཞི་བདེ་ཡང་རེ་བྱལ་བ་ཅིག་བཟོ་བྱུང་པའི་རིགས་ཅིག་ཡོད་པ་...
 རེད་ཟེར་ན་, དེ་ནི་འབྲུ་རིགས་ནང་འདེན་སྒོ་ཁལ་དེ་རེད”)。

ཡོན་ཅལ་གཉིས་ཀ་མེད་ཀྱང་“གཤིས་རྒྱད་ཡོད་པའི་མི”^①ཏེ་……
 དེའི་ཆོན་གྱི་སེམས་ལ་, རྒྱ་དཔག་གིས་“མེར་ལྷེས”ཕྱེད་པས་མ་གྱི་ཡོད་
 རྒྱལ་ལ་འབྲུ་རིགས་པཅའ་ཁྲིམས་ལ་བརྩི་བཀུར་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་དང་,
 འབྲུར་ལྷན་པར་“རང་དབང”དགོས་གི་ཡོད་རྒྱལ་ལ་འབྲུ་རིགས་པཅའ་……
 ཁྲིམས་ལ་རྩོ་མོལ་ཕྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད་པས་མ་པ(མི་རྒྱལ་ས་རྒྱལ་ས་ཆ་པོ་……
 ཅིག་གིས་པས་མ་སྒྲིའི་རྣམ་པ་དེ་འདྲ་ཅིག་གི་ནང་ལ་མ་གཏོགས་འགལ་སྒྲི……
 མཐོང་བྱུང་གི་མ་རེད) ཅིག་མི་ཡོང་བ་བཟོ་ཆེད་, ཏུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་
 པར་, དེའི་གོའི་རྒྱ་དཔག་གིས་“རང་དབང”(ཉི་ཨོང་རང་དབང)ལ་བརྩི་
 བཀུར་བྱས་ཞིང་, འབྲུར་ལྷན་པས་ནི་“མེར་ལྷེས”ལ་བརྩི་བཀུར་བྱས་ཡོད་
 པ་དེ་, མིག་ལྟར་“ཕུལ་ཕུལ་ཉིའི”གལ་རིམ་དེ་གཉིས་གིས་“འབྲུ་རིགས་
 པཅའ་ཁྲིམས”ལ་འཛིན་པའི་ལངས་ཕྱོགས་དེ་རང་རྣམས་དགོས་གི་རེད。
 《ཕུལ་ཕུལ་ཉིའི་ཆགས་པར་གསར་པ》ནི་ཉི་ཨོང་རང་དབང་ལ་སྒྲི་ཏམ་ཆེ་
 མོས་གི་སྒྲི་ནས་བརྩི་བཀུར་ཕྱེད་མཁན་ཅིག་རེད。

མཐའ་མཆུག་དུ་, གལ་མེད་ང་ཁྱེད་གི་གོ་གནས་ལྟ་བུ་ཡོད་ན་,
 ངས་དམངས་གཙོ་ཕྱོགས་ཁག་གི་རྒྱ་ཞབས་ཆོར་, ཁྱོད་ཆོས་རྒྱལ་ལ་འབྲུར་
 ལྷན་པའི་ཚུ་མ་ཡིག་རང་གི་ཆ་རྒྱས་ལོན་པ་ཅིག་བྱས་ཆེས་, གཞི་ནས་སྒྲི་
 ཁོག་ཆོན་པོས་དེའི་འགལ་སྒྲིའི་ཕྱོགས་ལ་སྒྲི་བ་ལྟར་སྒྲུ་ཅོར་བརྒྱུ་བ་ན་ཡག་
 གི་རེད་ཟེ་བཤད་གི་རེད。 རྒྱ་ཞབས་དེ་ཆོས་རྒྱལ་མའི་“གལ་རིམ་གི་ལོ་
 རྒྱས”གསལ་པོ་ཤིས་པ་ཕྱེད་དགོས་ན་, བེ་ཡེ་ལི་དང་, ཅི་ཅུ་ལྷ་, ཡུའི་

① “དེ་ནི་ཉི་ཨོང་རྣམས་ལ་ཉིའི་ཉིའི་ཕྱར་ཟེའི་རྣམས་ལ་ཕྱ་མ་མེ་ལུའོ་ཞེས་”གི་……
 ལུའོ་ 24 པའི་ནང་“སྒྲི་མོལ་གི་ཤིས་རབ་མེད་ཀྱང་གཤིས་རྒྱད་ཡོད་”ཟེར་པའི་རྣམས་ཆོག་དེ་གྱུར་
 གིས་བརྒྱན་པ་ཅིག་རེད。——ཆོས་རྒྱལ་པའི་མཆན

དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བ་ཉག་ཅིག་ཁྲ་རྟེན་ཁའེ་ལི་^① (ཐྱེ་ལ་རྟེན་ཐྱེ་ལའི་
 མི་རེད) ཟེར་བ་དེས་ར་སྤྲོད་གཟེངས་སུ་ཐོན་པ་ཅིག་བྱས་ཡོད་པ་རེད。
 ཁོ་པས་འབྱོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་གྱི་ཆབ་བྱེད་མཁན་^② དཔེར་འོས་ཤོས་དང་.....
 འབྱོར་མེད་གྲལ་རིམ་ལ་ར་སྤྲོད་མཁན་ངན་རེངས་ཆེ་ཤོས་ལི་ཅ་སྤྲུ་
 ལ་ཆོག་མཆོན་བཏབ་ཐོག་, ཁོ་པའི་རྩ་མ་ཡིག་ནི་སྤྲོད་གཞུང་མེད་པའི་རིང་
 ལུགས་པ་དང་, སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་པ་, འབྱོར་ལྷན་གྲལ་རིམ་ལམ་
 ལུགས་གི་དགྲ་པོ་མཐའ་དག་བཅས་གི་མཆོན་ཆའི་བང་མཛད་ཅིག་རེད་.....
 བསམ་གི་ཡོད་པ་རེད。 ཁོ་པས་ལི་ཅ་སྤྲུ་ལ་སྤྲོན་འཇུགས་བྱས་པ་མ་
 ཟད་, མར་ས་སི་དང་, ལུ་ལེ་, ས་དབྱི་, ལུ་ལྷན་སི་, ལེ་ཁི་ཐེར་རྟེ་
 མའེ་ཁི་ཁྲ་ལུ་ལོ་རྟེ་, ཞི་རྟེར་, རྟེ་ཐེ་ལི་, ལི་རྒྱང་སི་སྤྲུགས་ལའང་སྤྲོན་
 འཇུགས་བྱས་པ་རེད་, དེ་ཆོག་གཅིག་ལ་བསྐྱས་ནས་བཤད་ན་, ཡོ་ལྷིང་
 གི་དཔལ་འབྱོར་རིག་པའི་མཁས་དབང་རྣམས་ལ་སྤྲོན་འཇུགས་བྱས་ནས་,
 ཁོ་པ་ཆོས་སྤྱི་ཆོགས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བ་དང་ནང་འཁྲུག་སྤྱིང་གི་ཡོད་པ་རེད་
 ཟེ་བཤད་གི་ཡོད་པ་རེད。 གང་ཡིན་ཟེར་ན་? ཁོ་པ་ཆོས་གྲལ་རིམ་མི་འདྲ་
 བ་རྣམས་གི་དཔལ་འབྱོར་མང་གཞི་དེས་གྲལ་རིམ་དེ་ཆོའི་བར་ཐོག་ཐབས་
 མེད་ཞིང་རྒྱན་མི་ཆད་པར་འཐེལ་རྒྱས་འཕྲོ་བའི་འགལ་བ་ཡོང་བ་ཅིག་བཟོ་
 དེས་ཡིན་པ་ར་སྤྲོད་བྱས་པའི་རྒྱན་གིས་རེད。 ཁོ་པས་ཁོ་པ་ཆོར་དགག་པ་
 གང་ཐུབ་ཐུབ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་རེད་, ཁོ་པས་ལྷུགས་རྟགས་ཆ་བའི་རྟེ་

① ཁའེ་ལའི་རྩ་མ་ཡིག་《ཐྱེ་ལུགས་གི་ཆད་སྤྲོད་བཤད་པ་》ལ་གསུང་བ་རེད。 — རྩ་མ་
 རྒྱག་པའི་མཆན

② ལུག་བྲིས་ཐོག་, མར་ཁི་སིམ་“ཆབ་བྱེད་མཁན”ཟེར་བའི་ཐ་སྤྲོད་དེའི་སྐང་ལ་
 “མཆོན་པ་བྱེད་མཁན”ཟེ་འབྲི་བ་གནང་ཡོད་པ་རེད。 — རྩ་མ་རྒྱག་པའི་མཆན

རྩ་མེད་གཏོང་བྱ་དང་བྲལ་རིམ་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ལྷན་ཁྲུང་པ་
 བྱེད་གྱུརི་བར་ཀླུ་ཙམ་ཅིག་རེད། བྲལ་རིམ་འཕུལ་ཅོད་ཁས་མི་ལེན་པ་
 མ་ཟད། བྲལ་རིམ་གནས་པ་དེའང་ཁས་མི་ལེན་མཁན་གཤམ་བྱ་མེད་
 པའི་ལྷན་པ་ཉེ་དབྱེན་ཆོན་བྲས་གིས། ཁོ་པ་ཚོས་ཁྲག་རི་ཤོ་ཞིང་ས་སའི་
 མེམས་ལ་མིའི་གཤིས་ལྷགས་དང་ཉ་ཅང་མཐུན་པ་ཅིག་རེད་པས་མ་པའི་
 རྒྱད་ཅར་ཡང་ཡང་བརྒྱབ་ཀྱང་། ཁོ་པ་ཚོས་ད་དྲུང་འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ་
 གིས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཡས་སྤྱི་ཚོགས་ཆ་རྒྱན་ནི་ལོ་རྒྱུས་གི་མཐའ་མའི་ཕོན་
 དངོས་དང་ལོ་རྒྱུས་གི་མཐའ་ཐུག་པའི་ཆད་དེ་རེད་པས་མ་པ་དེ་དང་། ཁོ་
 པ་ཚོ་ནི་འཕྱོར་ལྷན་བྲལ་རིམ་གི་འཁོར་གཤོག་ཅིག་རང་ཡིན་པ་དེ་ར་རྒྱུད་
 བྲས་པ་ལས་གཞན་གང་ཡང་བྱེད་ཐུབ་གི་མ་རེད། ལྷན་པ་དེ་ཚོས་འཕྱོར་
 ལྷན་བྲལ་རིམ་གི་ལམ་ལྷགས་དེ་ཉིད་གི་རྒྱབས་ཆོན་ཡིན་ལྷགས་དང་གནས་
 རྒྱབས་ཙམ་ལས་གནས་མི་ཐུབ་པའི་རང་བཞིན་ལྷོག་ཐབས་མེད་པ་དེ་རྒྱུ་
 ཙམ་མ་གཤམ་པ་ཡིན་ན། ཁོ་པ་ཚོའི་འཁོར་གཤོག་གི་བརྒྱ་ལྟ་དེ་དེ་ཙམ་
 གིས་རྒྱག་ཤོ་རྩ་འགྲོ་གི་རེད།

གོང་གསལ་གི་བསམ་འཆར་ནང་ནས་བྱེད་གིས་པན་པ་འདུག་པས་མ་
 པའི་རིགས་དེ་བྱེད་རང་གིས་མེད་རྒྱུད་བཏང་ཆོག་གི་རེད།⁴ དེ་མིན། ཉེ་
 དབྱེན་ཆོན་གིས་ང་ཚོའི་“ཀྱང་དབྱང་གི་གཅིག་ཐུད་དབང་ཆ”ཟེར་བ་དེས་
 ཁོ་པའི་“རྒྱལ་ཐུན་མཉམ་འབྲེལ་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ”ཟེར་བ་དེའི་ཆབ་བྲས་
 པ་རེད། དེ་འདྲ་ལ་སོགས་པ་རེད།⁵ ང་ཚོས་དེང་སང་ཁྲབ་བསྐྲགས་བྱེད་
 པའི་བྲལ་རིམ་རྒྱར་གི་ལྟ་རྒྱལ་ནམས་ཡ་མཆན་ཆོན་པོ་རང་བྱེད་མི་དགོས་པ་
 ཅིག་དྲ་འབྱུར་བ་མ་ཟད། “རྒྱན་ལྷན་གི་མིའི་བསམ་ཁྲོས”དེ་དང་ལེན་
 བྱེད་ཐུབ་པའི་རྒྱབས་ལྷན། མི་གཤིས་རྒྱད་རྩུབ་པོ་དེས་རྒྱད་རྒྱ་ཆོན་པོས་ལྟ་

རྒྱལ་དེ་ཚེ་ཁོ་པ་“རང་གི་མཐིལ་རྟོགས་བྱས་ཀྱིས་གསུངས་”གི་ཐོན་དངོས་གསུངས་...
 མོས་ཅིག་ཡིན་ཟེ་བཤད་ངེས་ཡིན་པ་མ་ཟད, ང་ཚོས་ལྟ་རྒྱལ་དེ་དག་གོ་མ་
 བཤང་མཐུན་སྤྱོད་གིས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུ་ལྟེ་ཐད་ལ་སྒྲིལ་བ་ལྟར་སྐད་ཅར་...
 རྒྱག་ངེས་རེད། དེར་རྟེན, ཉེ་ཀེར་གི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དེ་ད་དུང་ཡར་
 རྒྱས་སུ་འགྲོ་བ་ཅིག་ཡིན་པའི་དུས་སུ, ཁོ་པས་ཁོ་པ་“རང་གི་མཐིལ་རྟོག་
 བྱས་ཀྱིས་གསུངས་”ལ་རྟེན་ནས་དེར་སྒྲིལ་བ་ལྟར་སྐད་ཅར་བརྒྱབ་ནས་ཆོག་མཚན་...
 འདེབས་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ཁོ་པས་ཉེ་ཀེར་གི་མཚན་
 ཉིད་རིག་པའི་ནང་ནས་ལུའུ་ཀེས་ཟས་ནས་མི་འཇུ་བར་སྒྲུག་ཡོང་བའི་མེན་
 པའི་སྒྲུག་རྩ་ཁ་རྒྱ་སྒྲོ་རྒྱ་མེད་པ་དེ་ལ་རྟེན་ནས་ཁ་གསལ་ཐབས་བྱེད་གི་ཡོད་
 པ་རེད།

ཡི་གེ་འདི་དང་ཆབས་ཅིག་ཞུང་ཡ་ལིའི་གསུང་འཕྲུལ་གི་དུམ་བྱ་...
 མཆུག་མ་དེ་སྐྱར་ཡོད། གལ་སྲིད་ཁྱིད་རང་གི་ཆགས་པར་ད་དུང་བསྐྱད་
 ཡོད་ན, ཁྱིད་གིས་དེའི་ནང་ནས་དཔུང་གཞི་ཁ་གསལ་བེད་སྤྱད་ཉེ་ལྟ་ཚོད་
 བལྟས་ཆོག་གི་རེད, དེས་མ་ཆད་ཞུང་ཡ་ལིའི་ཅུང་ལི་ཟུར་པ་མེ་མེ་ལིའི་
 གིས་པ་ལི་ནས་ང་ལ་ཁྱིད་ལ་ཁོ་རང་ཉིད་གིས་མིང་བཀོད་པའི་...
 ཚུམ་ཡིག་ཞིབ་ཐུ་ཅིག་འབྲི་རྒྱ་ཁས་ཐངས་བྱུང་།

གལ་སྲིད་ཁྱིད་གི་ཆགས་པར་པར་དུ་སྒྲུན་ཆར་ན, དེ་ཐུབ་བསྐྱུར་
 ཐུང་ལས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བ་ཅིག་ཡོང་བ་བྱེད་ཆེད, ང་ལ་ཡང་ཚུམ་ཅིག་སྐྱར་
 རྟགས་གནང་།

ཁྱིད་གི་ ཁ་མར་ཁེ་མི

འདིར་ཡོད་པའི་སྐྱགས་པོ་ཆང་མ་དང, ལྟག་པར་དུ་ངའི་བཟའ་

ཐུག་ཁྱིད་དང་ཁྱིད་གི་ཕུ་མ་ལ་སྤྱིར་ཐག་པ་ནས་འཆ་མས་འདྲི་ཞུ་རྒྱུ་གསལ་ཟེ་་་
བཞད་གི་འདུག་།

ཞོར་ལ་ལྷ་རྒྱུད་, ངས་དེ་མའི་འཕྲུལ་ཏང་མི་རྣམས་ཏི་ཏི་ཐུང་
 (ཡར་ས་སིའི་མི)ལ་ཁྱེད་ལ་སྒྲོད་རྒྱུའི་《གཏམ་བསྐྱབས་པ》⁶ དང་ངས་...
 འདྲི་རྒྱུ་མཁས་ཁྱིམ་ས་རའི་ནང་བུས་པའི་གཏམ་བཤད་ཁ་གསུང་ཅིག་རྒྱུར་ཡོད་
 (གཏམ་བཤད་དེ་ངས་ཁོ་ལྷུ་སི་ལ་སྒྲོད་རྒྱུ་ཁས་ཁྲུང་ས་ཨར་བ་ཡིན)⁷。
 མི་དེ་ཡག་པ་ཅིག་མ་རེད།

ཡི་གེ་འདི་དང་ཆབས་ཅིག་སྒྲིག་ཡིག⁸་རྒྱུ་ཡོད་ཅིང་། བྱིད་གིས་དེ་
ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ནས་སྤང་ལས་ཀྱང་གོ་རིམ་ཐོན་པ་ཅིག་ཡོང་བ་བྱེད་སྐྱུའི་
རེ་བ་ཡོད་ཅིང་། དུམ་ཏུམ་མེ་གོ་འི་སྤྱི་བྱུང་ཆས་པུའུ་བྱེད་སྐྱུའི་གདན་ལེབས་
བྱས་པ་རེད་ཅིང་། དེའི་སྒྲན་ལ་ང་ཚོས་མིང་ཡོད་དོན་མེད་གི་སྐོ་ནས་མ་གཏོང་
ང་ཚོའི་དབང་རྒྱུར་ལག་ལེན་བྱེད་བྱུང་མ་བྱུང་།

གལ་སྲིད་“ཞིང་ཁྱིའི”གསལ་བསྐྱབས་དེ་ཆགས་པར་ཐོག་འཁོད་སྟུ་
ཡིན་ན་འཁོད་མི་དགོས། ཁོ་པས་ཏུ་མེར་དང་མེ་མི་ཞི་ལ་འཛིན་པའི་
སྟུང་ཆུལ་དེ་ཡང་དག་པ་ཅིག་ཡིན་ཏུང་། ཁོ་པ་ནི་མི་ཐ་གལ་བ་ཅིག་རེད།

(《མར་ཁེ་སི་དང་ཨིན་གེ་སི་འགྲུབ་ལུས་》ཀྱི་ཡིག་པར་གཞི་
དེའི་ 28 པའི་ཤོག་ལྗོངས་ 503 པ་—510 པའི་པར་ནས་བདམས་པ་)

གོ་ཅི་དབུ་བརྟེས་ནས་ལོ་བདུན་འཁོར་བར་དྲན་གསོ་ཞུས་པ¹⁰

1871 ལོའི་ཟླ་ 9 ཚེས་ 25 ཉིན་ལུན་དུན་དུ་ཚགས་པའི་དགའ་སྟོན་ཉིན་
འབྲེལ་ཚགས་ཆེན་མོ་གཞི་གསུང་བཤད་བཞིན་པ་

གོ་ཅི་རི་སྐར་, ཁ་མར་ཁེ་སེས་གསུང་བར་, དེས་འབད་བརྩམ་
བྱས་ནས་ད་བར་བྱུང་འབྲས་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཅིག་ཐོབ་པའི་རྒྱ་མཆན་ནི་,
གོ་ཅི་ཚགས་མི་ནམས་རང་ཉིད་གིས་ཁ་ལོ་རྒྱུ་མི་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་...
ཅིག་བྱུང་ཡོད་པའི་རྒྱུ་གིས་རེད་, གོ་ཅི་འཇུགས་བྱུང་བ་དེ་འང་གནས་
ཚུལ་དེ་ལས་བྱུང་བ་ཅིག་ཡིན་པ་ལས་, གོ་ཅི་འཇུགས་མཁན་ནམས་གིས་
འབད་བརྩམ་བྱས་བྱུང་བ་ཅིག་གཏན་ནས་མ་རེད་, གོ་ཅི་འཇུགས་རྒྱ་
དེ་འཛུགས་ཐང་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགྲུལ་པ་འགའ་ཞིག་གིས་འབྲུབ་བྱུང་
པའི་བྱ་བ་ཅིག་མ་རེད་, འཛམ་གླིང་ཐོག་གི་ཆབ་སྲིད་ལས་འགྲུལ་པ་ཡོད་
ཆད་གིས་ཀྱང་གོ་ཅི་བྱུང་འབྲས་ཐོབ་པར་ངེས་པར་དུ་དགོས་པའི་གནས་...
ཚུལ་དང་ཆ་རྒྱུ་གསར་རྒྱན་བྱེད་བྱུང་གི་མ་རེད་, གོ་ཅིས་ངེས་མེས་
གི་དྲགས་མཆན་དམིགས་བསལ་ཅན་གང་ཞིག་ཀྱང་བཏོན་ཡོད་པ་མ་རེད་,
དེའི་ལས་འགན་ནི་ངལ་རྩལ་གི་སྟོབས་ཀྱིས་ཚུ་འཇུགས་བྱས་ནས་, བཟོ་
པའི་ལས་འགྲུལ་གི་མཆོན་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་སྤྱ་ཚགས་བར་འབྲེལ་བ་འཇུགས་...
དགོས་རྒྱུ་མ་ཟད་, དེ་ཚོ་མཉམ་འབྲེལ་ཡང་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་དེ་རེད་, གོ་ཅི་
འབྲེལ་རྒྱས་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་ཅིག་ཡོང་བའི་སྐུལ་འདོད་བྱེད་བྱུང་བ་...